

ἀριθμ. πρωτ.: 1771.-

Θεσσαλονίκη, 22.11.2024.-

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 12^Η

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ

Πρός

τούς εὐλαβεστάτους Κληρικούς

τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

Θέμα: «Περὶ χρήσεως τῶν κωδῶνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἄλλα τινὰ περὶ εὐταξίας (λειτουργία ἐξωτερικῶν μεγαφῶνων, τήρησις ὠραρίου ἀκολουθιῶν)».

Ἀγαπητοί μου πατέρες,

Στὴν Ἐκκλησία μας ἔχει καθιερωθεῖ, ὡς γνωστόν, ἐδῶ καὶ αἰῶνες, ἡ χρήση τῶν κωδῶνων, διὰ τῶν ὁποίων, καταλλήλως κάθε φορὰ κρουομένων, προαναγγέλλεται ἡ τέλεση διαφόρων ἱεροτελεστιῶν στοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς καὶ προσκαλοῦνται οἱ πιστοὶ γιὰ νὰ παραστοῦν σ' αὐτές. Οἱ καμπάνες ἀποτελοῦν τὴν «φωνή» τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας, ἀφοῦ δι' αὐτῶν ἀναγγέλλονται καὶ διακηρῦσσονται τὰ μεγάλα τῆς πίστεως μυστήρια, τὰ κατορθώματα τῶν Ἁγίων καὶ οἱ χαρὲς καὶ οἱ λύπες τοῦ βίου μας.

Στὸ χῶρο τῆς Ἐκκλησίας, ὅμως, ὅλα πρέπει νὰ γίνονται, κατὰ τὴν ἀγιογραφικὴ παραγγελία, «εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν». Ἡ κρούση τῶν κωδῶνων δὲν μπορεῖ νὰ γίνεταὶ αὐθαίρετα καὶ ἀδιάκριτα. Δὲν εἶναι δυνατὸν, π.χ. (ἐπειδὴ ἔτσι τὸ θέλησε ὁ δεῖνα Ἱερεὺς - Ἐφημέριος) νὰ κτυποῦν ὅλες οἱ καμπάνες τοῦ Ναοῦ, γιὰ τὴν τέλεση μικροῦ καθημερινοῦ

Ἐσπερινοῦ ἢ ἄλλος νὰ κτυπᾶ τις καμπάνες ἀμέτρητες φορές, ἐπειδὴ προγραμματίσει νὰ ὑποδεχθῆ στὸ Ναὸ του ἢ νὰ κατευδῶση κάποιον Ἱερὸ Λείψανο. Δὲν εἶναι δυνατὸν «ὄρθρου βαθέος» νὰ σημαίνουν καμπάνες, ὅλες μαζί καὶ μάλιστα πολλές φορές, κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Ὁρθρου.

Πρὸς ἀποφυγὴν, λοιπόν, παρομοίων δυσάρεστων καταστάσεων, σὰς ἀποστέλλουμε τὴν παροῦσα Ἐγκύκλιον πρὸς διασάφισιν τῶν σχετικῶν μετὰ τὸ θέμα αὐτὸ ζητημάτων καὶ θεωροῦμε βέβαιη τὴν ἐκ μέρους ὅλων πιστῆ ἐφαρμογὴν, ὧν κατωτέρω ὀρίζονται:

1. Στὸν Ἐσπερινὸν καὶ τὸν Ὁρθρον τῶν καθημερινῶν (ὀφείλουμε σὲ κάθε Ἱερὸ Ναὸ νὰ τελοῦμε τις καθημερινές Ἀκολουθίας) θὰ κτυπᾶ ἡ μικρὴ καμπάνα τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ (συνήθως σὲ ρυθμὸ «τὸν Ἀδάμ») γιὰ 20 δευτερόλεπτα.

2. Στὸν Ἐσπερινὸν τοῦ Σαββάτου ἢ ἡμέρας μνήμης ἑορταζομένου Ἁγίου, πού τὴν ἐπομένη θὰ τελεσθεῖ Θεία Λειτουργία, θὰ κτυπᾶ ἡ μεγάλη καμπάνα τοῦ Ναοῦ μετὰ τὸν ἴδιον ρυθμὸν, γιὰ 20 δευτερόλεπτα.

3. Στὸν Ὁρθρον ἑορτῶν καὶ Κυριακῶν, στὴν πρώτη προβλεπόμενη κωδωνοκρουσία, κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς Ἱερᾶς Ἀκολουθίας, θὰ κτυπᾶ ἡ μεγάλη καμπάνα, κατὰ τὰ ὦς ἄνω. Ἡ δευτέρη καμπάνα θὰ χτυπᾶ στίς Καταβασίεις, ὅπου μποροῦν νὰ κτυποῦν δύο καμπάνες μαζί γιὰ 20 δευτερόλεπτα καὶ ὅλες οἱ καμπάνες θὰ κτυποῦν στὴ δοξολογία, γιὰ 30 τό πολὺ δευτερόλεπτα καὶ ὄχι παρατεταμένα.

4. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας, στίς Ἑνορίες δὲν χρειάζονται κωδωνοκρουσίαι (π.χ. στὸ «Ἄξιόν ἐστι»).

5. Στίς μεγάλες Δεσποτικὰς ἢ Θεομητορικὰς ἑορτὰς (Χριστοῦγεννα, Πρωτοχρονιά, Θεοφάνεια, Εὐαγγελισμοῦ, Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου κλπ.), στὴν ἔναρξιν τοῦ Ἐσπερινοῦ, εἶναι δυνατὸν νὰ κτυποῦν ὅλες οἱ καμπάνες, γιὰ 20 δευτερόλεπτα.

6. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, στίς πρωϊνὰς καὶ βραδυνὰς ἀκολουθίας, θὰ σημαίνει μόνον ἡ μεγάλη καμπάνα, ἐκτός ἀπὸ τὸ Μεγάλον Σάββατον τὸ πρωί, στὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός...», τὸ βράδυ στὴν Ἀνάστασιν καὶ στὸν Ἐσπερινὸν τῆς Ἀγάπης, ὅποτε θὰ κτυποῦν ὅλες οἱ καμπάνες. Κατὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ἢ μεγάλην καμπάνα θὰ κτυπᾶ

στην έναρξη τῆς Πρώτης τῶν Μεγάλων Ὁρῶν καὶ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Αποκαθλώσεως, ἐνῶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡμέρας θὰ κτυπᾶ πένθιμα, κατὰ διαστήματα, ἀνὰ εἴκοσι λεπτά καὶ πάντως ὄχι στὶς ὥρες «κοινῆς ἡσυχίας».

7. Στὴν πανήγυρη τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν, θὰ κτυποῦν ὅλες οἱ καμπάνες τρεῖς φορές, ἀπέχουσες ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη ἓνα τέταρτο τῆς ὥρας, γιὰ 20 δευτερόλεπτα κάθε φορά. π.χ. ἐὰν ὁ Ἑσπερινὸς τῆς πανηγύρεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ πρόκειται νὰ ἀρχίσει στὶς 18:00, οἱ καμπάνες θὰ κτυπήσουν 17:30, 17:45 καὶ 18:00. Ἐὰν πρόκειται νὰ χοροστατήσῃ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἢ τρίτη κωδωνοκρουσία θὰ πρέπει νὰ συμπέσῃ μὲ τὴν ἄφιξή του στὸν Ἱερὸ Ναὸ. Στὴν έναρξη τῆς λιτανείας τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνας καὶ κατὰ τὴν ἐπιστροφή της στὸν Ἱερὸ Ναὸ θὰ κτυποῦν πανηγυρικῶς ὅλες οἱ καμπάνες, ὄχι ὅμως καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς λιτανείας. Στὴν ψαλμώδηση τοῦ Ἀπολυτικίου κατὰ τὸν Ἑσπερινὸ ἢ μετὰ τὸ «Δί' εὐχῶν» τῆς Θείας Λειτουργίας τῆς πανηγύρεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, δύνανται νὰ κτυπήσουν πανηγυρικῶς ὅλες οἱ καμπάνες, γιὰ 10 δευτερόλεπτα.

8. Κατὰ τὴν ἄφιξη τοῦ Ἀρχιερέως στὸν Ἱερὸ Ναὸ καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησή του, προβλέπεται πανηγυρική κωδωνοκρουσία. Αὐτὴ, ὅσον ἀφορᾶ τὸν Ὅρθρο θὰ πρέπει νὰ συμπίπτει μὲ τὴν «δεύτερη» καμπάνα, ἐνῶ, κατὰ τὴν ἀποχώρηση τοῦ Ἀρχιερέως, ἢ κωδωνοκρουσία (ἐὰν τὴν ἐπιτρέψῃ) θὰ πρέπει νὰ εἶναι διαρκείας μόνο 20 δευτερολέπτων.

9. Στὶς Παρακλήσεις τοῦ Δεκαπενταγούστου θὰ κτυπᾶ ἡ μεγάλη καμπάνα κάθε βράδυ γιὰ 20 δευτερόλεπτα.

Ἐνα ἄλλο σημεῖο ποὺ προκαλεῖ σοβαρὰ ζητήματα εἶναι ἡ χρῆση τῶν ἐξωτερικῶν μεγαφῶνων τῶν ἱερῶν Ναῶν. Τονίζω ὅτι ἡ χρῆση αὐτῶν ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΑΥΣΤΗΡΑ κατὰ τὴν διάρκεια τῶν καθημερινῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, ἱερῶν Μυστηρίων, Ἐξοδίων Ἀκολουθιῶν κ.λπ. Ἐπιτρέπεται μόνο στὴν περίπτωση κατὰ τὴν ὁποία ὑπάρχουν πολλοὶ πιστοὶ (περισσότεροι ἀπὸ πενήντα -50-) στὸ προαύλιο τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, συνήθως κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς πανηγύρεως ἢ σὲ ἄλλες μεγάλες ἐκκλησιαστικὲς ἐορτὲς καὶ τοῦτο μετὰ τὶς 9.00 τὸ πρωί (ποτὲ νωρίτερα).

Τέλος, δυσαρμονία παρουσιάζεται, σὲ κάποιες περιπτώσεις, ὡς πρὸς τὶς ὥρες τελέσεως τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ὑπάρχει σαφὴς γνῶση τῆς ἀκριβοῦς ὥρας ἐνάρξεως καὶ περάτωσης, καθὼς καὶ τῆς διάρκειας αὐτῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου νὰ προκύπτει ἀφορμὴ σχολιασμοῦ καὶ οἱ πιστοὶ μας νὰ συμπεραίνουν, πὼς ὅποια ὥρα θέλει ὁ καθένας, ἀρχίζει καὶ ὅποια ὥρα θέλει, τελειώνει. Παρακαλῶ, λοιπόν, πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῶν τῶν δυσάρεστων καταστάσεων, νὰ ἐφαρμόζεται ἀπὸ ὅλους τὸ σχετικὸ Πρόγραμμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἀγαπητοὶ Πατέρες,

Εἶμαι βέβαιος ὅτι κατανοεῖτε τὴν σημασίαν τῆς τήρησης ὅλων τῶν ἀνωτέρω καὶ γι' αὐτὸ εὐελπιστῶ ὅτι δὲν θὰ χρειασθεῖ νὰ ἐπανέλθω.

Ἀσπαζόμενος ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν διατελῶ·

Μετὰ πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ